

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quovis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XXX. David populum numerare jubet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

egit, ut inter Davidis & Saulis posteros & nepotes, gravissima de regno controversia cessaret. Horum autem omnium malorum causa peccatum. Solum igitur & unicum est malum, peccare.

S. III.

Porrò quām placidum & nitidum se gessit David in nequissimos hostes? Semei ex asse nebulo, trifur pessimus, cū cerneret Deum à partibus Davidis stare, cūque vietorem regno iterum potiri, pelli sue male metuens, crucis aut rogi theatrum, & in eo se auctorem somniavit. Quapropter transiit Jordane regi occurrentis, & prono cum corpore adorans: Ne, inquit, reputes mihi, Domine meū, iniquitatem, a qua memineris injuriarum servitui in die, quā egressus es, Domine mi rex, de Hierusalem, neque ponas rex in corde tuo. Agnosco eum, servus tuus peccatum meum, & idcirco hodie primus veni de omni dōmo Ioseph, descendiq; in occursum Domini mei regis. At verò Abisal, paracitus ad Semei ex tempore macrandum. Num quid pro his verbis, ait, non occidetur Semei? quia maledixit Christo Domini? Hos impetrat coēcens David: Quid mihi, ait, & vobis filii Sarviae? Cur efficiamini mihi hodie in Sathan? Et ad Semei: Non morieris, iuravitq; ei. Decies, mi Semei, pœnam capitis meruisti, sed multo onerissimus rex vita tibi gratiam fecit, tantū cum curā, ut hominem sibi amicissimum reprimens à justâ cæde dixerit: Cur efficiamini mibi in Sathan? Quid enim tuā interest, mi Abisal, si etiam hostibus teterim delicti veniam impietari. Tamen hoc consilium, non amici, sed adversarii, sed satanae consilium est. Norient hoc homines turbulenti, discordiarum incitatores, hostes amicitiae, quorum haec voces sunt. Oppone te, defende te, jure tuo utere, turpe est tam facile esse ad veniam, ignavia tribuitur tam festinatio ignoscencia. Hi alii efficiuntur in satanam, fideles satanae ministri.

Erga Miphibosethum verò ita se gessit David, ut scipsum erroris damnarit. Siba Miphibosethi servus, homo vafer, garrulus, nequam, tam blandâ fraude dominum suum accusarat, ut ei David omnes domini facultates permiserit occupandas. Satis hoc quidem præcipitanter, fateor, & rebus nondum discussis. Miphibosethus regi reduci suam ipse caussam expones: Domine mi rex, inquit, statueram omnino tuum ab urbe discessum comitari, sed quia claudio mihi negatus est pendulum usus, dixi Sibā famulo meo, jumentum mihi sterneret, quo veherer, at ille vel tantillum hoc obsequio recuavat, me insuper caput audacissimum accumulavit apud te dominum meum regem, ac si optimam tuere, 1 Reg. 19. tur caussam. Tu autem, domine mi rex, sicut Angelus Dei es, fac quod placitum est tibi. E narratione tam ingenuâ satis intellexit David se præcipitando errasse, parte inaudita illud. 29. alterâ, & errorem ut porriū emendans: Tu, inquit, & Siba dividite possessiones. Et, quod Tostatus addit, liberaliter compensavit reliquum.

Hic pessimus plurimorum error est commissus errores fateri nolle. Errant subinde judices, errat magistratus, errat herus & hera, & quis non errat? homines sumus erroribus innumeris obnoxii, cūque autem corrinda est erroris noxa, vix ullus est, qui se fateatur errasse. Hic omnes dissimulant, tacent, aut excusant, qui errorem candide fateatur, nemo est, nemo. David dicta revocat, Augustinus scripta retractat, hinc duos retractationum libros confecit, quibus plurima, quae scripsierat, correxit. Bonæ mentis hominem non tam erroris pudet, quām perseverantia in errore.

Post tam eximiū mansuetudinis specimen in Semei & Miphibosetho exhibutum, nec Saulis sepiem filii crucifixis clementia Davidis defuit. Postquam enim primis pluvias sunt perfusi, è crucibus eos deponi, & una cum cadaveribus Saulis, & aliorum trium filiorum, more majorum honorificè in sepulchro Cis jussit sepe-

A liti. Talem in hostes se David gerebat. Unde meritò identidem clamamus: *Memento Domine David, & omnium mansuetudinis, omnis afflictionis, eius. Utrumque hoc, afflictionem & mansuetudinem abunde in eo cernere est. Qui in arcanis deficerit hon vult, sapientis hoc duo cogitatè secum expendat.* 1. Misericordiam omnium maximam esse, humanas miserias tollere, aut nescire ferre: deficeret. Unum solum esse malum, peccare. 2. *Æquissima Dei Primum voluntas in immittendis mortib; & calamitatibus, secundum. istud comeditanda. Quod religionis nostra fundatum Gregorius paucis complexus: Magna, inquit, satisfactio per afflictionis, est justa voluntas conditoris. In eandem sententiam suaviter deducens Chrysostomus: Stabiles, inquit, estote, & immobiles; nihil enim ad eadē labefactat, facitq; vacillare, atque existimare se temere affligi & sine causâ. Deus ab omni aternitate omnia, quæcunque nobis quocunq; modo toleranda sunt, ad extēnum usque unguiculum diensus est, ad perpendicularum exigit omnia. Voluit Deus, & etiamnun vult, ut hoc & hoc, & istud & illud, & tamdiu, & ab his, & hoc modo patiarum, prout re ipsa patimur, nos idem, obferto, velimus. *Quis restitit et, & pacem habuit?**

*1. Psal. 101.**ver. 1.**Duo con-**sideranda ei,**qui in ar-**canis non vult**deficerere.**Unum solum**esse malum, peccare.**2. Æquissima Dei**Primum.**Secundum.**voluntas in immittendis mortib; & calamitatibus,**istud comeditanda.**Quod religionis nostra funda-**tum Gregorius paucis complexus:**Magna, inquit,**satisfactio per afflictionis, est justa voluntas conditoris.**In eandem**sententiam**suaviter deducens**Chrysostomus:**Stabiles,**inquit,**estote,**& immobiles;**nihil enim**ad eadē**labefactat,**facitq;**vacillare,**atque existimare**se temere affligi & sine causâ.**Deus ab omni**aternitate**omnia, quæcunque**nobis**quocunq;**modo**toleranda**sunt, ad extēnum**usque**unguiculum**diensus**est, ad perpendicularum**exagit**omnia.**Voluit Deus,**& etiamnun**vult, ut hoc & hoc,**& istud & illud,**& tamdiu,**& ab his,**& hoc modo**patiarum,**prout re ipsa**patimur, nos idem,**obfeto, veli-**mus. Quis restitit et, & pacem habuit?**Iob c. 9. v. 4.*

CAPUT XXX.

David populum numerare jubet.

BELLIS utrumque jam sotipis vires suas non ignorat. Jussit igitur omnem populum vid popu- togo regno numerari. Joab horum intelligens, sed & tuto regno numerari. Joab horum intelligens, sed & alii duces id dissuaserunt. Fuit tamen pro ratione vo- luntas. Hic populi census Deo admodum dispergitur. Ira- Quod Deo dispergit, & electio bona ei datur.

C **J**ubet David. Iustus id est. In eandem ratione voluit rex David. Jussit igitur omnem populum numerari. Joab horum intelligens, sed & alii duces id dissuaserunt. Fuit tamen pro ratione voluntas. Hic populi census Deo admodum dispergitur. Ira- Quod Deo dispergit, & electio bona ei datur.

Est regis census. Sed & ali viderunt Angelum in aere stricto gladio imminentem ubi & ferire paratum. Hic David & una primores urbis ciliis amicti omnes corruerunt in terram: inter hos David vestigeratus ad Deum. Nonne ego sum, inquit, qui iustus ut numeraret populus? Ego qui peccavi, ego qui malum feci! quid commeruit? isti qui oves sunt, quid fecerunt? Dominus Deus meus, veritatus, obsecro, manus tua in me, & in domum patris mei, populus autem tuus non percussatur. At verò Angelus Propheta Gad Davit illi jussit dicere. Ascenderet porrè, & in area Ornani Iesu&ram Deo conderet. Hoc David illico perfecit. Sic Angeli thomphæa in suam reddit vaginam. Hic tria nobis explicanda. 1. Qua- Tria expli- lénam hoc delictum jubere populum numerari. Exa- cantur.

Secundum. Tertius calculator est Deus, rationes ad novissimum quadrantem exigit. 2. Supplicium quale fuetit secutum, 3. Quād illud a quo animo David exceperit.

I.

QValenam hoc delictum jubet epopulum ni- 1. Qualé- merati? Verissime dixit Abbas Agathon, & delictum cum eo omnis sapientum senatus: Longè alia sunt Dei, jubete po- alia hominum judicia. Quis enim verò credidisset pulum nu- hanc populi recensionem esse tam grande peccatum, merati? nisi scire tam graviter punitur? Num princeps, num rex nesciat, quibus pollet viribus, quem militem pos- sit in aciem producere? Quād nihil hoc iniqui: Nu- merare populum, ut sciām numerum ejus. Nos istud vanitatis aliquid, aut curiositatis, nos sumūmum aliquid fastis

fastus & supercilii censuimus. Sed alia Dei, alia hominum sunt iudicia. Illa infuper non nesciamus: Hanc qualemque animi elationem valde auxit, quod istud loabus ceterique duces, ut rem minus necessariam & maximi sumptu diffluerint. At verò David sententiae tenax nequitiam hac in re cedere paratus: *Afferte, inquit mihi numerum, ut sciam.* Hoc sanè consilium spiritus divinus non flugebat: nam ut regium chronicon testatur: *Confurrexit satan contra Israël, & incitavit David, ut numeraret Israël.* Hinc perspicuum, quomodo Deus peccata peccatis, ut supra demonstratum est, puniat, noxas permittat, supplicia & poenas velit, & ipse à nobis repeatat. Nam fasti regum ita loquuntur: *Et addidit furor Domini irasci contra Israël, commovit David in eis dicentes: Vade, numerā Israël & Iudeam.* Quomodo autem & Dominus & satanas regem ad numerandum populum impulerunt? Observandus modus à divinis libris asupari solitus, Deus excusat, inducat, exurdat, quando Deus agrestissim sic punit hominem, ut suā illi gratiam subducat. Exemplo rem monstramus: Magistratus alicui non ex debito, sed ex liberalitate ligna gratis praeber pauperi plebecula. Hec insolenter gerit & obloquitur. Idcirco Magistratus jure merito minatur immoriger aplebi: si officium facere recusetis, aquam vestram frigesciemus; quod certe fit, cùm ligna, quæ nemini debebantur, subtrahuntur. Ita Deus excusat, obdurat, exurdat, cùm hominem gratiā, quam illi non debet, privat; cùm auxilia subducit, quæ prius gratiā liberalitate concesserat. Ita Deus elata Davidis curiositati gratiam subtraxit, permisitque regem, quod vellet, agere. Ita commovit, ita incitavit ad populum numerandum. Numerare populum Hoc autem Deus in opni generē delictorum gravius punit, cùm aur in apertissimam legem aliquis delinquit, aut prudentum viorum consilia monitique spernit sui cerebri homo, cui suum omne placet, qui horis omnibus in suāmet ire sentientiam confusus, & aliorum hortatus aut suastiones pertinaciter contempnere. Hunc talem Deus fecit.

*1. Paral.
c. 21. v. 3.
C. 4.*

Ioabus quidem non imprudenter suadens: *Augeat Dominus, inquit, populum suum centuplum, quām sunt. Nonne, Domine mi rex, omnes servi tuū sunt?* Quare hoc querit Dominus, quod in peccatum reputetur Israël? Sed sermo regis magis prevaluit. Numeratus est ergo populus, rege ita imperante. Numerus autem conscriptus est ite: In unicā Tribu Iudā quingenta millia bellatogum. In ceteris Israëlis tribubus undecies centena millia militum; universè sexdecies centena millia virorum pugnacium sunt censa. Hunc talem numerum scire, & non superbire, rarissimum vix auditum. Displuit autem Deo, quod jussum erat, & percussum Israël. Vbi nunc affentatores, Placentini, & Laudenses, qui factum excusent, palpum obtundant, dicantque: Quis tanto regi licere neget, sui populi censum inire, eti sumptibus in hanc rem opus sit, quid tum postea? Nunquid non suā terrā dominus est? An eum tam bardum volumus & stupidum, ut neficiat, quid bellicarum virium habeat? Aliud est esse regem, aliud monachum aut eremitam. Ita, mei palpones, ita glaucoma ob oculos objicite. Nihilominus Deo disipluit, quod jussum erat. Vana gloria, curiositas, arrogantia, nec in re quidem unquam probanda. Paratum semper his noxiis supplicium.

§. II.

2. Qualēna II. Svpervacaneum populi censum grande secūrū sup̄plicium. Stūm est supplicium. Multa millia hominum p̄filitate sublata. Hic, obsecro, consideremus, quan-

A ti sit mōmenti humanæ voluntatis ad divinam conformatio. Nam hujus rei gratiā Deus iram suam humanitatē mitissimā temperavit, misitque Gad Prophētam, qui eligendi faceret optionem. Sed nunquid non etiam ipse David Propheta fuit, cum quo Deus loqueretur? fuit sanè, sed hīc modo res acta humano est, veluti si pater filium, à quo graviter offensus, in conspectum non admittat, sed per arbitros cum eo agat, illiq̄e culpam commissam prob̄ explicari jubeat. Ita Deus in aliis quām plurimi agere confuevit, & nostris se se moribus accommodare. Quia verò David voluntatem suam studiosissime conatus est divinæ adjungere, Deus illi & suam adjunxit tanquam si explicatisime dixisset: Quia tu meam voluntatem tam studiosè observas, obseruabo & ego te, quantum mea quidem permitit justitia. Trium datu⁹ optio, elige unum, quod volueris ex his, ut penitentiam faciam tibi; aut septem annis veniet tibi fames in terra tua, aut tribus mensibus fugies adversarios tuos, & illi te persequeantur; aut certè tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera, & vide, quem respondeam ei, qui me misit, sermonem: cogita, quo p̄enarum genere velis puniri. Tamdiu profecto Deus supplicii maturitatem inhibuit, dum David, quid hac in re veller, animum suum aperuit. Veluti si medicus dicat ægrotō: Quid horum trium vis? inaurata catapota, aut potiunculam medicam, aut bolum armenia? Mitiſime Deus, quām suavem agis medicum? Quām verè de te dicitur: *Cum iratus fuisti misericordia recordaberis.* Voluntatem timet, tu facies.

Porrò David potestate optionē facta cligendi: *Coarctor nimis, inquit, sed melius est, ut incidam in manus Domini, quām in manus hominum.* Multe enim misericordie ejus sunt. Num Susanna & David dissentunt? An idem Illa melius esse judicavit, Incidere in manus hominis in manu Dei. Quid hoc dissensionis est? nihil omnino. Nam cùm mitiores Deus & breviores poenas a nobis expedit, longè melius est in manus Dei incidere: Cūm manus Dei, autem suppliciis vindicat æternis, cùm flammis cruciat nunquam extingendis, ah melius multò est, in manus hominum incidere. Si anniuerserit Susanna operi nefario, in flammeis Dei manus incidisset, ideo dixit: *Melius est mihi ab ēque opere incidere in manus vestras.* At verò David mavult in Dei manus incidere, quia triū dierum pestis, aut triū mensium bellum, aut septem annorum fames, nec quidem punctulū sunt ad æternitatis supplicia. Sed cur potius manu divinā vult castigari, cur plaga à Deo recepta prefertis, quas humana facit manus: nunquid nil ultra possunt hemines, quæ permittat Deus? nil penitus ultra. Quid tamen hīc discriminis sit, ita explicamus. Pater castigat sapientis virginis Elium: filius parenti semper refractarius tandem compingitur in carcere, ubi ferulâ carnificis aut lictoris vapulat, & quamvis Magistratus cerum dicit plagarum numerum non exceedendum, multò tamen melius est, ferulis patris quam carnificis cædi. Ita David maluit à Deo ut patre, quām à Deo ut judge castigari. Deinde in hoc pénitentiarum delectu, sibimet non pepercit David. Nam si pénitentiam electu, delectu, si non pepercit, quam habuisset sibi ipsi metuere, quando regibus ciborum copia plerumque non deest, dum aliorum plurimi fame moriuntur: Si bellum elegisset, opportunum sibi firmūmq̄e castrum occupare posuisset, dum inter se alii digladiarentur. At verò pestis incertis saltibus hue illuc transit, nemini parcit, etiam reges invadit. Ludovicus Galliarum rex nonus, aliquique viri maximis peste obierunt. Hanc igitur elegit rex optimus, quā & ipse tolli posset, qui maximē reus esset

eslet. Pestis igitur brevissimo tempore, atque ut aliqui censem, paucis horis aut dimidio die septuaginta millia hominum interfecit. Cur autem populus luit, quod David peccavit? Cur, quod delirant reges, plebemq[ue] Achivi? Dei mos est, ut alienum apud se contractum cambio dissolvere, pro frumento oleum, pro panno corium, pro vino triticum, pro auro scutum recipere. Est qui luxuriā vel iniustitiā, vel alia noxā Deo fit debitor confessi nominis. Hujus solutio nonnunquam annis viginti, triginta & pluribus manet in pedita. Tandem iste debitor causā involvitur extra suam culpam. Hic clamantem audias: Insens ego sum, nullus es tu in rebus culpam commisisti. Sit ita, mi homo, sed an non meministi, ante triginta, te in aliud ab isto crimen incurrisse, illius nunc solutio expeditur: Ita Iosephi fratres, non quidem exploratores erant, quod esse arguerunt, sed erant p[ro]giarii, qui fratrem suum furati vendiderunt. Ita populus hic innocens fuerit, quod censum capitum spectat, sed certe innocens non fuit, cum rebelli Absalom adhæsit: iam adest utor à tergo Deus, & suam sibi experti solutionem. Simul etiam punitur David, qui sibi visus est nescio quād magnus, sex decimocentenis millibus armatorum præpotens rex. Hinc numerum pestilens etiam minuit.

In his talibus publicis calamitatibus semper admiranda Dei providentia eluxit. Nisi enim Deus famē, bellis, peste purgaret Orbem Sæpius, & velut evergere, homo hominem, ut caput lupinum devoraret. Sat ubique hominum est post omnes has clades. Cœtatum, Provinciarum, & totius Orbis exteriorum ac repurgans medicamentum crebrè pestis fuit. Pestilentiam describit Zonaras, qualis ab Orbe condito, ad hoc aevi, vix unquam fuit. Gallo & Volusiano Imperatoribus pestis ab Æthiopâ cœpit, Romanas omnes provincias pervasit, annis quindecim duravit, innumeros abstulit, vix illa tamdiu, tam latè vagata. Sed illa Byzantii ejusque finibus sub Iustiniano severior, quæ in dies singulos quinque millia, interdum ipsa decem millia absumperit: in Africâ maritimâ ducenta millia, apud Uticam triginta millia: s[ed] Michaële Duca, Græco-princeps, vivi non erant pares sepeliendis mortuis. E[st]o Francisci Petrarçæ anno millesimo trecentesimo quinquagesimo non in Italia pestis ita seviri, ut ex milie quibusque hominibus, vix decem superessent. Nihileminus David: Melius est, inquit, ut incidam in manus Domini, quam in manus hominum. Pœna omnis temporaria risus & jocus est, ad æternas collata.

§. III.

Svppliūm hoc immissæ pestilentie David aequif[er]simō animo tulit. Nam ut reus culpam fassus: Peccavi valde, inquit, in hoc factu sed precor, Domine, ut transferas iniquitatem servi tui, quia stulte egī nimis. O insigne p[re]sentiam, quæ peperit tam grandem sui deficienciam! Rex sapientissimus seipsum incusans: Egi ut stultus, inquit, ut insanus, qui nullis paret monitis, qui nullis movet suasionibus: stulte nimis egī. Hoc autem antequam Gad peccati pœnas explicaret, dixit, & noctem illam, ut videtur, craxit insomnem, r[ec]quæ ipsa quantum doleret, monstrarvit. Nam cilicio vestitus in terram corravit, cùmque Angelum in aërem sublimem, quem alli plures viderunt, consiperet, exclamavit: Ego sum, qui peccavi, & ego inquit egī: isti qui oves sunt, quid fecerunt? Vertatur, observo, manus tua contra me, & contra domum patris mei. Tales filii discipline tam amantes cor divini Patris expugnant & vincunt.

O Christiani, si pœnas animo tam æquo, tam se-

Tom. II.

A dato admitteremus, si tam promptè nostram divinæ David voluntati subiungemus, Deo longè chariores filii suis essemus. Nam hic geminas virtutis actiones illustris virtutis simas rex David exhibendo docet, peccati confessionem, & humanae in divinâ voluntate conformantur. Peccati confitentia salutis principium. Sed Peccati multi eo non possunt adigi, ut hoc unum fateantur, errasse. Erramus turpiter, & multò turpiter in errore perseveramus, dum defindimus. Quād primum David adulterio commisso dixit: Peccavi, mox audiit, ^{2. Reg. c. 12.} Dominus peccatum tuum transfigit, ubi hoc loco errorem agnovit, continuo mitem sententiam accepit: Ascende, & confitue altare Domino. I[n]nas facti penitens: Scio ^{2. Reg. c. 24.} I[n]ne*c. 1.* enim ego, inquit, quoniam propter me tempestas hec grandis venit: Tollite me, & mitte in mare. Ingenua confessio medijs fluctibus servavit incolorem. At vero hu[m] & suæ ad manæ Voluntatis ad divinam conformatio, sancti divinam monie omnis fundamentum est. Nullatum est Da-volunta-tem con-formatio-ne.

B Nolleit & David eam impune ferre, sed ^{2. Reg. c. 12.} Vertatur, ob-fecro, inquit, manus Domini contra me: ego deli-qui, ego castigabilis sum, & solus sum, ego puniar, pœnas in coganti non contradicam.

Hoc loco & illud observandum: Noluit David alieno, quod ajunt, aut furtivo thymiamate Deum placare. Quod Græci dicunt: Θυμιαμάτων αἱρετούσι. Latinis: Alieni copis Deos venerari. Germani: Das Leid seien wirkt die Schuh vmb Gottheit geben. Plinius ^{1. 9.} Fecit hoc Sylla, qui Mironis opus, simulacrum Liberi ornatisimum Orthonenii capuit, & in templo Paneg ad Theodos. Auferre do-nandi gra-tia. Ecce. ^{1. Temp. c. 1.} Et iheral. c. 2.1.v.33. & dedicavit. De quo plura Plinius.

Emenda erat Ornani arca struendo altari. Quia-nus & aream & quidquid ad sacrificium erat, libe-ralissimum munere offerens faciat Dominus mens rex, aiebat, quodcumque ei placet: sed & boves do in holocau-sum, tribulas in ligna, & tritum in sacrificium. Omnia li-seqq. bens prebebo. Cui David: Nequaquam sit fieri, inquit, sed argentum dabo, quantum valet, neque enim tibi auferre de-beo, & sic offerre Domino holocausta gratuita. Dedit igitur David Ornani pro loco, sclos aurij justissimi ponderis sexcentos. Et edificavit ibi altare Domino, oblatum, holocausta, & paci-fica, & invocavit Dominum, & exaudiuit eum in igne de ca-lo super altare holocausti. Precepit, Dominus Angelo, & convertit gladium suum in vaginam.

Nimirum haec numen placant, peccati confessio, & nostra voluntatis ad divinam conformatio. Cul-pam tollimus, fatendo culpam. Adversa vincit omnia, qui Deo protegente pugnat.

CAPVT. XXXI.

Davidem Adonie ambitio aliaque aduersa excent.

D OMITIS hostibus, partaque pace, non otio & Prima cura voluntatibus se dedit. Prima & princeps illius Davidis cultus divinus. Hunc certe regis pietas misericordie auxit. Nam vivo etiamq[ue] Davide numerati sunt Levita à yiginti annis & supra, & inventa sunt cinq[ua]nta octo milia virorum, omnes religionibus cu-randis occupati. Hoc tamen omne pietati regiae nondum sufficerat. Quia tamen noluit Deus ab illo tem-plum struere, necessariam struture apparationem in-ad structu-credible profus industria suscepit. Nam 1. fecari tam templū marmora curavit, & opifices poliendi saxis ingenti numero conduxit. Nec non lapides onychinos, & quasi fibinos, diversorum colorum, omnemque pre-tiosum lapidem & marmor Parium abundantissime conquivit. 2. Ferri plurimum. 3. Aeris pondus im-mensum. 4. Ligna quoque cedrina vixullo prelio estiman-

Cccc 3. estiman-